

**ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА ПРАВА «КРОК»**

МАРИНОВИЧ ВІКТОРІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

УДК 65.012.8

**КОНКУРЕНТНИЙ БЕНЧМАРКІНГ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРИВАТНИХ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

21.04.02 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового
ступеня кандидата економічних наук

Київ – 2021

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано на кафедрі міжнародних економічних відносин ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (м. Київ).

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Рокоча Віра Володимирівна,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»,
професор кафедри міжнародних
економічних відносин

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Бабець Ірина Георгіївна,
Центральноукраїнський національний технічний
університет МОН України,
професор кафедри міжнародних
економічних відносин

доктор економічних наук, доцент
Бреус Світлана Василівна,
Київський національний університет технологій
та дизайну,
професор кафедри менеджменту та публічного
адміністрування

Захист відбудеться «12» травня 2021 р. об 11 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.130.01 Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32, к. 237.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» за адресою: 03113, м. Київ, вул. Лагерна, 30-32, к. 236

Автореферат розісланий «12» квітня 2021 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
кандидат економічних наук, доцент

Н. М. Літвін

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах зменшення кількості закладів вищої освіти (ЗВО), турбулентності ринку освітніх послуг і загострення конкурентної боротьби щодо можливостей реалізації продуктів освітньої діяльності, з'явилася необхідність в менеджмент-технології оперативного врегулювання питань, пов'язаних із забезпеченням економічної безпеки (ЗЕБ) приватних закладів вищої освіти (ПЗВО). Функції такої технології в сучасній міжнародній освітній практиці виконує конкурентний бенчмаркінг (КБ). У бізнесових колах конкурентний бенчмаркінг розглядається як актуальна тема теоретичних, прикладних та емпіричних досліджень. За даними статистичного аналізу, проведеного американською консалтинговою компанією Bain&Co, бенчмаркінг входить до п'ятірки найпоширеніших технологій управління бізнесом, яка використовується майже 90 % досліджуваних організацій у світі. Наведені цифри вказують на високий рівень дієвості інструментів конкурентного бенчмаркінгу, що вказує на важливість їх застосування у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів освіти. Відтак, розроблення методології й механізмів конкурентного бенчмаркінгу для забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти становить значний інтерес у сучасному освітньому середовищі й зумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Концептуальні та методологічні питання безпекових механізмів, формування системи економічної безпеки та механізму її забезпечення порушували такі вітчизняні й зарубіжні науковці, як В. Г. Алькема, І. Г. Бабець, І. А. Белоусова, Є. А. Бобров, С. В. Бреус, Л. М. Віткін, В. І. Грушко, М. П. Денисенко, О. І. Захаров, К. В. Карпова, В. Кейбл, Дж. Кіршнер, М. І. Копитко, В. В. Лойко, І. П. Мігус, А. С. Музиченко, І. П. Петрова, О. І. Пилипенко, В. В. Рокоча, О. В. Россошанська, В. І. Терехов, В. І. Франчук, Л. Г. Шемаєва, Т. Шульц. Проблеми теоретико-методологічних основ формування конкурентного бенчмаркінгу досліджували А. Г. Гончарук, Т. О. Вишинська, Р. Донован, Р. Кемп, Д. Муні, Л. Р. Прус, Дж. Роберт, Н. М. Шведа. Вагомий внесок у вирішення проблем формування механізму забезпечення ЕБ вищої школи здійснили Н. Н. Алімова, Г. М. Артюх, О. І. Волков, А. Касич, Е. С. Карпуліна, М. Н. Курко, В. І. Луговий, Є. О. Малик, Г. А. Мінаєв, С. О. Мудрук, Л. П. Снігир, Т. В. Фініков.

Попри значний обсяг наукових розробок у сфері бенчмаркінгу, проблеми забезпечення економічної безпеки ПЗВО потребують подальшого аналізу. Зокрема, в обґрунтуванні теоретичних, науково-методичних та науково-практичних підходів та рекомендацій щодо вдосконалення процесів конкурентного бенчмаркінгу у вищій школі за умов євроінтеграції України та забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Університету економіки та права «КРОК» у межах науково-дослідних тем: «Забезпечення економічної безпеки держави та суб'єктів господарської діяльності в умовах євроінтеграції України» (номер державної реєстрації:

0114U006338); «Геоелекономічні пріоритети розвитку експортно-орієнтованого бізнесу України» (номер державної реєстрації: 0118U001385).

Мета й завдання дослідження. Метою дисертаційного дослідження є теоретичне обґрунтування й формування науково-методичних підходів та розроблення науково-методичних і практичних рекомендацій щодо застосування менеджмент-технології конкурентного бенчмаркінгу з метою забезпечення економічної безпеки ПЗВО. Відповідно до мети дисертаційної роботи поставлено й вирішено такі завдання:

- дослідити сутність процесів забезпечення економічної безпеки ПЗВО;
- визначити й охарактеризувати особливості конкурентного бенчмаркінгу в забезпеченні економічної безпеки ПЗВО;
- дослідити типологію конкурентного бенчмаркінгу та систематизувати уявлення про його сутність, функції й методичну конструкцію;
- здійснити аналіз діяльності українських закладів вищої освіти (ЗВО) щодо їхніх безпекових стратегій і розробити модель ЗЕБ ПЗВО;
- представити концепцію конкурентного бенчмаркінгу як менеджмент-технологію у системі забезпечення економічної безпеки ПЗВО;
- виявити й обґрунтувати форми конкурентного бенчмаркінгу та їх застосування у вимірі економічної безпеки ПЗВО;
- визначити чинники, які впливають на формування стратегії ПЗВО щодо забезпечення економічної безпеки;
- розробити концептуальну модель забезпечення економічної безпеки на засадах конкурентного бенчмаркінгу;
- розробити практичні рекомендації щодо вдосконалення процесу забезпечення економічної безпеки ПЗВО через застосування новітніх форм КБ.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти в умовах інтенсифікації їх бізнес-процесів в умовах турбулентності на ринку освітніх послуг.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та прикладні засади застосування управлінської технології конкурентного бенчмаркінгу у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти.

Методи дослідження. Методологічну основу дисертації становить сукупність загальних методів наукового пізнання, системне та комплексне використання яких дало змогу обґрунтувати теоретико-методологічні засади й науково-практичні підходи до визначення конкурентоспроможності й прибутковості ПЗВО в системі забезпечення економічної безпеки. При дослідженні сутності процесу безпекових стратегій та для узагальнення теоретичних засад аналізу проблем використання конкурентного бенчмаркінгу у забезпеченні економічної безпеки ПЗВО використано *абстрактно-логічний метод* (п.1.1,1.2); для аналізу типології й методичної конструкції конкурентного бенчмаркінгу використано *методи системного аналізу, систематизації й узагальнення* (п.1.3); *метод синтезу* використовувався при поєднанні отриманих під час аналізу частин у єдине ціле (п.1.1, 1.3, 3.1); *метод індукції* використано при формуванні загальних висновків щодо проведеного дослідження. Крім загальнонаукових методів дослідження використовувались

такі спеціальні методи: для обґрунтування концептуальних засад забезпечення економічної безпеки ПЗВО використано *методи опитування та експертних оцінок* (п. 2.4, 3.2, 3.3); при аналізі та оцінці якості надання освітніх послуг використано *табличний, графічний методи* (п. 2.1, 2.2, 2.3); *методи аналізу ієрархій, розрахунково-конструктивний та порівняння* використовувались при обґрунтуванні конкурентоспроможності освітніх послуг та конкурентних стратегій розвитку ПЗВО (п. 2.4); *методи статистичної обробки результатів дослідження* при виявленні та встановленні причинно-наслідкових зв'язків (п. 2.1, 2.3, 2.4). *Методи спостереження, анкетного опитування і компаративного аналізу* дали змогу виявити найбільш ефективні методи управління ЗЕБ ПЗВО (п. 1.3, 2.1, 2.4, 3.1, 3.3).

Інформаційно-фактологічною основою дисертаційної роботи є закони України, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерства освіти і науки України, матеріали Світового банку, Євростату, Європейського центру стратегічного менеджменту університетів, наукові праці провідних вітчизняних та зарубіжних учених за напрямом наукового дослідження, монографії й дисертаційні роботи, результати експертного опитування, сайти міжнародних рейтингових агентств (ARWU, The Times, QS World University, Webometrics та ін.), які регулюють діяльність у сфері освіти та стосуються організації освітньої діяльності в Україні, особисто зібрані й оброблені статистичні дані, спостереження й розрахунки.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад та розробленні науково-практичних рекомендацій щодо застосування процесу конкурентного бенчмаркінгу у вищій школі з метою забезпечення економічної безпеки ПЗВО.

Основні положення, що характеризують наукову новизну дисертаційного дослідження, полягають у такому:

уперше:

- розроблено концептуальну модель забезпечення економічної безпеки ПЗВО на засадах КБ, яка (1) передбачає отримання мультиплікативного ефекту зміцнення економічної безпеки на підставі більш повного врахування інтересів споживачів освітніх послуг та застосуванні ознак та принципів таксономічного опису об'єктів, що співставляються, (2) ураховує наявність (а) специфічних освітніх послуг, (б) невикористаних можливостей процесів та адміністративних методів, (в) результатів співставлення із ЗВО-конкурентами;

- уведено в науковий обіг поняття «конкурентно-бенчмаркінгова партнеризація ЗВО» як підхід до обміну інформацією між ЗВО задля зменшення витрат на розробку бренду освітніх послуг, створення позитивної репутації новій освітній послугі через мережу університетів та обміну даними між ЗВО зі збереженням конфіденційної інформації з огляду на часткову ексклюзивність такої послуги.

удосконалено:

- зміст поняття «конкурентного бенчмаркінгу ПЗВО», яке на відміну від існуючих (1) застосовується по відношенню до ПЗВО, (2) включає в себе інноваційну складову технології управління, яка реалізується у використанні

інтелектуального потенціалу, що сприяє отриманню прибутку й створенню власної стратегії поведінки, виробленню власних управлінських рішень (а не тільки копіюванню чужих), (3) відповідає обов'язковим ознакам технології управління, які застосовуються управлінським апаратом ПЗВО;

– теоретичні засади організаційно-управлінського механізму забезпечення економічної безпеки ПЗВО, *які, на відміну від існуючих*, полягають у використанні технології КБ шляхом створення у ПЗВО аналітичного відділу КБ, до сфери компетенцій якого віднесено аналітичну, прогностичну та виконавчу діяльність, пов'язану із систематичним збиранням й аналізом інформації через проведення опитувань, моніторинг різноманітних джерел, підтримку та встановленням контактів в зовнішньому і внутрішньому освітніх середовищах з метою превентивного захисту від загроз економічній безпеці ПЗВО;

набули подальшого розвитку:

– алгоритм процесу використання конкурентного бенчмаркінгу щодо забезпечення економічної безпеки ПЗВО *через застосування його новітніх форм*, які ґрунтуються на критеріях взаємодії; створення іміджу послугі-бренду; можливості отримання та збереження конфіденційної інформації; підвищення ефективності та зниження витрат на розроблення освітніх послуг;

– наукові підходи до оцінювання впливу упровадження форм конкурентного бенчмаркінгу на формування безпекових стратегій закладів вищої освіти, *що відрізняються* визначенням якості надання освітніх послуг в українських ЗВО та позиції ПЗВО на вітчизняному ринку освітніх послуг;

– методи й способи підвищення конкурентоспроможності ПЗВО, *що, на відміну від існуючих*, передбачають зокрема: упровадження практики здійснення конкурентного бенчмаркінгу на партнерських принципах; упровадження нових підходів у використанні традиційних форм конкурентного бенчмаркінгу; створення конкурентно-бенчмаркінгової платформи ЗВО.

Практичне значення одержаних результатів. Практична цінність дисертації полягає в тому, що теоретичні розробки й прикладні рекомендації щодо впровадження моделі забезпечення економічної безпеки можуть бути використані державними органами влади, органами місцевого самоврядування та закладів вищої освіти як основа для формування й удосконалення економічної безпеки ПЗВО в сучасних умовах через використання конкурентного бенчмаркінгу та конкурентно-бенчмаркінгової партнеризації. Отримані результати апробовані й доведені до рівня конкретних науково-методичних і практичних вказівок.

Основні результати дослідження впроваджено в діяльність закладів вищої освіти України, зокрема, використано методологічні підходи до моделювання механізму забезпечення економічної безпеки у: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» (довідка №56/1 від 8.04.2020), Державному університеті інфраструктури та технологій (довідка №01/11-207 від 25.02.2021), Національній академії управління (довідка від 26.01.2021), Університеті прикладних наук «АйЕмСі» в Австрії (довідка від 14.09.2020), Відкритому міжнародному університеті розвитку людини «Україна» Білоцерківський

інститут економіки та управління (довідка № 1 від 25.01.2021). Результати дисертації також використано в навчальному процесі Університету економіки та права «КРОК» при викладанні дисциплін «Теорія організації та удосконалення організаційної структури»; Університету прикладних наук «АйЕмСі» (Кремс, Австрія) при викладанні дисциплін «Бізнес адміністрування» та «Теорія комунікаційних компетенцій».

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною, оригінальною роботою, результати якої отримані автором особисто в результаті власного наукового пошуку. Публікації з дисертаційної роботи підготовлені дисертанткою самостійно.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи доповідалися на міжнародних та всеукраїнських наукових конференціях: «Активное гражданство, солидарность и единение для развития» (Кишинев, Молдова, 2011), «Информационная и экономическая безопасность (INFECO-2012)» (Харків, 2012), «Економіка, облік, фінанси та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації» (Полтава, 2019), «European Humanities Studies: State and Society: Modern Education Management» (Краків, Польща, 2019), «Science and Education a New Dimension: Humanities and Social Sciences» (Будапешт, Угорщина, 2019), «Priority directions of science and technology development» (Київ, 2020).

Основні ідеї дисертаційного дослідження також пройшли апробацію під час проведення лекцій в Університеті «АйЕмСі» (Кремс, Австрія, 2017, 2018, 2019) та участі в семінарах (Кремс, Австрія, 26-30.08.2019).

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 10 наукових праць, загальним обсягом 4,7 ум-друк.арк. (особисто автору належить 4,7 ум-друк.арк.), з яких: 6 статей, з яких 3 статті – у виданнях, що входять до міжнародних наукометричних баз та 4 публікації тез доповідей у збірниках за матеріалами конференцій.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 276 сторінок, Дисертація містить 35 таблиць, 32 рисунків і 11 додатків. Список використаних джерел налічує 234 найменування на 23 сторінках. Обсяг основного тексту дисертації становить 199 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «Теоретичні засади аналізу проблем використання конкурентного бенчмаркінгу у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти» окреслено детермінанти формування процесу ЗЕБ ПЗВО та сутність ЗЕБ; проаналізовано та визначено роль технології КБ у ЗЕБ ПЗВО; досліджено типологію КБ та систематизовано уявлення про його сутність та методичну конструкцію.

У роботі доведено, що економічна безпека ПЗВО визначається прибутком, який є результатом високого рівня якості та комерціалізації освітніх

послуг, які досягнуті закладом вищої освіти (рис. 1). Особливість сьогодення полягає в тому, що на зміну критерію ринковій частці, яка є провідною ознакою підходу продуктоцентризму, коли економічні агенти фокусувалися, переважно, на нарощуванні масштабів діяльності, йде критерій прибутковості. Відтепер у центр забезпечення економічної безпеки ПЗВО як підприємницької структури висуваються прибуток та якість продукції та послуг, яка його забезпечує.

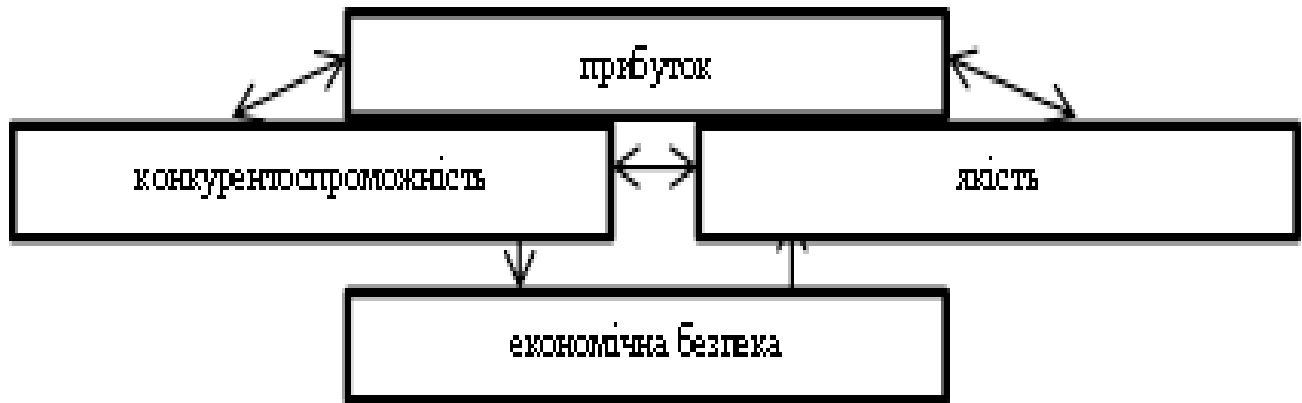

Рис. 1. Тріада забезпечення економічної безпеки ПЗВО

На основі теоретико-фактологічного аналізу встановлено, що сутність економічної безпеки ПЗВО має розглядатися через визначення її ключових характеристик, а саме: (а) конкурентоспроможності ПЗВО на ринку освітніх послуг; (б) якості освітніх послуг, які надаються ПЗВО; (в) управління ПЗВО через закономірності розвитку та безпеки, які включають в себе інтереси всіх учасників процесу та вимагають спланованих дій керівництва ПЗВО щодо залучення споживачів освітніх послуг, пошуку додаткових фінансових надходжень тощо.

У роботі аргументовано тезу про те, що провідною технологією ЗЕБ ПЗВО є менеджмент-технологія КБ, особливі характеристики якої полягають в (1) інноваційності; (2) стимулюванні розробки нових видів освітніх послуг із застосуванням передових технологій, які забезпечують ефективне використання ресурсів; (3) співвідношенні стратегії нововведень і загальної стратегії ПЗВО; (4) міжфункціональних поєднаннях експертів, які відповідають за свою технологічну операцію у спеціалізованому відділі аналітики – відділі КБ; (5) використанні інтелектуальних активів економічного агента, проривних інновацій та електронного навчання працівників.

Визначено специфіку загроз у сфері приватної вищої освіти: державні заклади вищої освіти як основні конкуренти ПЗВО на ринку освітніх послуг; конфлікт між освітніми та економічними цілями ПЗВО як соціального інституту; зниження купівельної спроможності населення; зниження репутації ПЗВО; орієнтація на одну категорію споживачів освітніх послуг (із низькими вимогами до якості їх надання); постійний дефіцит та уповільнення стимулювання праці професорсько-викладацького складу; конкуренція на ринку освітніх послуг; насичення ринку праці випускниками певних

спеціальностей; нестабільність державної політики у сфері вищої освіти; нездатність до інновацій у системі вищої освіти; неможливість своєчасно відреагувати на зміну споживчого попиту; умови функціонування ПЗВО в контексті безперервності управління; нездатність керівництва ПЗВО попереджати загрози. Визначено шляхи інтеграції КБ в систему ЗЕБ ПЗВО для усунення наслідків загроз (низька конкурентоспроможність випускників ПЗВО на українському та європейському ринках праці; зменшення чисельності споживачів освітніх послуг; зменшення кількості ПЗВО).

Менеджмент-технологія ЗЕБ ПЗВО містить у собі своєрідний мультиплікативний ефект, який поєднує інтереси ЗЕБ ПЗВО та вирішення питань прибутковості через вироблення оптимальних управлінських рішень, які мають на увазі високу якість прогнозування тенденцій розвитку ринку, що визначається якісним аналізом поточної ситуації в ринковому середовищі. Аналіз внутрішніх властивості КБ дозволив констатувати домінантність безперервності: генезис етапів, починаючи з внутрішнього КБ діяльності ПЗВО і закінчуючи контролем та коригуванням еталонного порівняння, запускає механізм безперервної побудови процесу КБ, який завершується переходом до нового циклу, що породжує новий механізм безперервного вдосконалення діяльності ПЗВО, що забезпечує його економічну безпеку. Було виявлено, що циклічність руху КБ по спіралі є ознакою прогресивної форми розвитку і засвідчує безперервність процесу вдосконалення. Спіральна циклічність процесу КБ свідчить про його динамізм у виконанні процесу ЗЕБ. У роботі обґрунтовано принципи КБ, реалізація яких орієнтована на скорочення розриву між досягненнями ЗВО-донора і ЗВО-конкурентів (що сприяє отриманню прибутку та конкурентних переваг на ринку) та розробку внутрішньої стратегії розвитку закладу вищої освіти, яка забезпечує йому підвищення якості освітніх послуг; його методичну конструкцію як ідеальну модель, що обумовлена завданнями отримання прибутку та підвищення якості освітніх послуг.

Дослідження показало, що застосування КБ у сфері освіти надає йому рис специфічної освітньої менеджмент-технології: КБ діагностує якість освітніх послуг, які володіють специфічними ознаками (відсутність постійної можливості порівняння ціни на подібні послуги у різних закладах вищої освіти; можливість продавати освітні послуги будь-яку кількість разів різним споживачам, які збагачуються новими знаннями; неможливість патентування освітніх послуг через їх часткову ексклюзивність).

У другому розділі **«Конкурентний бенчмаркінг в системі економічної безпеки приватних закладів вищої освіти України»** визначено особливості ЗЕБ ПЗВО як економічних агентів, місце КБ у цьому процесі, його домінантні форми у закладі вищої освіти та оцінено ефективність використання останніх.

На основі емпіричного аналізу виявлено особливість ЗЕБ ПЗВО, що пов'язана з їх конкурентоспроможністю, прибутковістю та гарантією якості освіти: ПЗВО втрачають свої позиції у конкурентній боротьбі з державними ЗВО, домінуюче положення яких проявляється в кількісних показниках: (а) трикратна перевага державних ЗВО над приватними; (б) кількість абітурієнтів ПЗВО знижується (15% від загальної кількості споживачів освітніх послуг у

2010, 11% - у 2019 (табл. 1); (в) у ЗВО *загалом* зараховано більше споживачів за контрактною формою навчання (56%, з яких 12% - в ПЗВО), ніж за бюджетним фінансуванням (44%); (г) кількість споживачів освітніх послуг заочної форми у ПЗВО досягає майже 50 %, що впливає на якість вищої освіти.

Таблиця 1

Динаміка чисельності вступників до державних та приватних ЗВО

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2013,%, темп зростання	2019/2013, %, темп приросту
Кількість вступників до ЗВО державної форми власності	274 678	234 299	195 724	215 696	373 280	369 618	350 075	127%	27%
<i>Бакалаврат</i>	274 063	233 989	195 312	197 616	198 327	195 908	200 442	73%	-26%
<i>Магістратура</i>	615	310	412	18 080	174 953	173 710	149 633	24330%	24230%
Середня кількість вступників на 1 державний ЗВО	444	385	376	411	708	693	662	149%	49%
Кількість вступників до ЗВО приватної форми власності	38 142	27 678	22 427	22 292	37 164	37 972	33 677	88%	-11%
<i>Бакалаврат</i>	38 128	27 676	22 417	22 268	22 110	23 899	22 640	59%	-40%
<i>Магістратура</i>	14	2	10	24	15 054	14 073	11 037	78835%	78735%
Середня кількість вступників на 1 приватний ЗВО	230	175	156	180	170	286	274	119%	19%
РАЗОМ вступників	312 820	261 977	218 151	237 988	410 444	407 590	383 752	12%	22%

Примітка: розраховано автором на підставі статистичної інформації з єдиної державної електронної бази з питань освіти: лист № 01-15/923 від 25 08.2020 р. на запит В. Маринович [електронний текст] / Міністерство освіти і науки України ; ДП «Інфоресурс».

Ситуація на ринку освітніх послуг України опосередковано характеризує стан економічної безпеки в ПЗВО, що може бути проілюстровано середнім показником кількості ПЗВО (1,8) на кожен мільйон населення. Він в Україні значно нижчий за аналогічні показники в європейських країнах (наприклад, у Польщі – 7, в Німеччині – 6). У 1990 р. діяв 891 заклад державної та комунальної власності, серед яких не було жодного ПЗВО; у 2018 р. 25% складав приватний сектор (всього 289 ЗВО); у 2019 р. серед 619 ЗВО – 77 ПЗВО. В Австрії, наприклад, з 38 ЗВО 42,1 % – ПЗВО, у Польщі з 457 ЗВО 70% становлять приватні ЗВО, і лише 30 % – державні. Проміжні дані про зниження ПЗВО можуть свідчити про відсутність системи економічної безпеки у цій сфері. Отже, використання українськими ПЗВО моделі без урахування вимог економічної безпеки призвело до зникнення майже 20% ПЗВО.

У процесі дослідження виявлено, що кількість випускників перевищує потребу в спеціалістах певних профілів (майже 10% населення працездатного віку України мають дипломи за спеціальністю «Право»; майже 50 % офіційно зареєстрованих безробітних у 2019 р. – люди з вищою освітою).

З'ясовано, що академічна поведінка споживачів освітніх послуг ЗВО з огляду на сучасний стан справ академічного середовища формується через такі елементи: використання плагіату при написанні кваліфікаційних робіт (90 %), застосування незаконних практик при складанні стандартизованих освітніх

вимірювань (76 %), відсутність домінуючої мотивації (67 %), списування та шахрайство під час занять та іспитів, особливо за умови дистанційного навчання (67 %), відсутність намірів працювати за отриманою спеціальністю (54 %), корупція (23 %).

Якісний аналіз результатів єдиного фахового вступного випробування вказує на нижчі середні бали тих, хто навчався за контрактом та на нижчий рівень компетенцій споживачів освітніх послуг заочної форми навчання з огляду на їх освітній потенціал.

Автором встановлено, що при вирішенні завдань адаптації та розвитку в ринкових умовах ПЗВО виходять з рівня своєї конкурентоспроможності, на який впливають споживачі освітніх послуг та реалізація їх освітнього потенціалу, партнери, конкуренти, посередники та наявність ресурсів, переважно стихійно та інтуїтивно. Авторська концепція розвитку ПЗВО у поєднанні з усвідомленням можливих небезпек при визначенні їх бажаного стану утворює основу для виявлення загроз та вироблення можливих способів їх усунення.

У процесі дослідження окреслено, що головною метою ЗЕБ ПЗВО є гарантія його стабільного функціонування тепер, і високий потенціал розвитку (самореалізації) в майбутньому. Самореалізація як реалізація мети ЗЕБ визначається особливостями функціонування середовищ: внутрішнього (сукупність складових освітньої системи та взаємозв'язків між ними, що систематично підлягають контролю з боку адміністрації ЗВО та коригуванню з боку кадрового складу відповідно до сучасних тенденцій розвитку вищої освіти) та зовнішнього (формування освітньої супідрядності, верхній щабель якої займають кращі ЗВО – лідери). Дослідження показало, що різні заклади освіти по-різному використовують підходи в організації економічного захисту своєї діяльності. Уточнено, що залучення КБ дозволяє ПЗВО оптимізувати вибір бізнес-моделі. Проведений у цьому контексті емпіричний аналіз дозволив ідентифікувати три типи моделей ЗЕБ, що тією чи іншою мірою використовуються українськими ЗВО (рис. 2), та виявити недоліки найбільш використовуваних моделей (модель без економічної безпеки та модель з базовими елементами економічної безпеки), що суттєво обмежують їх використання як інструменту ЗЕБ. Запропонована автором новітня модель містить у собі комплекс дій по виявленню, визначенню та своєчасному захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечується системою заходів менеджмент-технології КБ. Вона поєднує цільові характеристики сучасного ЗВО із сучасною ситуацією на ринку освітніх послуг і дозволяє убезпечити провідні складові внутрішнього і зовнішнього середовищ ЗВО, забезпечує основоположні цільові характеристики, гарантує конкурентоспроможність ПЗВО.

Підвищення конкурентоспроможності ПЗВО не веде автоматично до підвищення рівня економічної безпеки. Загрози, спричинені зміною конкурентної позиції ЗВО, вибудовують логіку формування новітньої моделі економічної безпеки. Доведено, що стратегія економічної безпеки ПЗВО має базуватися на знанні реальних загроз певного рівня та потенційних загроз, які

неминучі при переході ПЗВО на наступну стадію розвитку. При досягненні нового рівня потенційні загрози перетворюються на реальні, але стратегія випередження їх уже врахувала. Вихід із такого алогічного ЗЕБ – адаптація ПЗВО до нової ситуації.

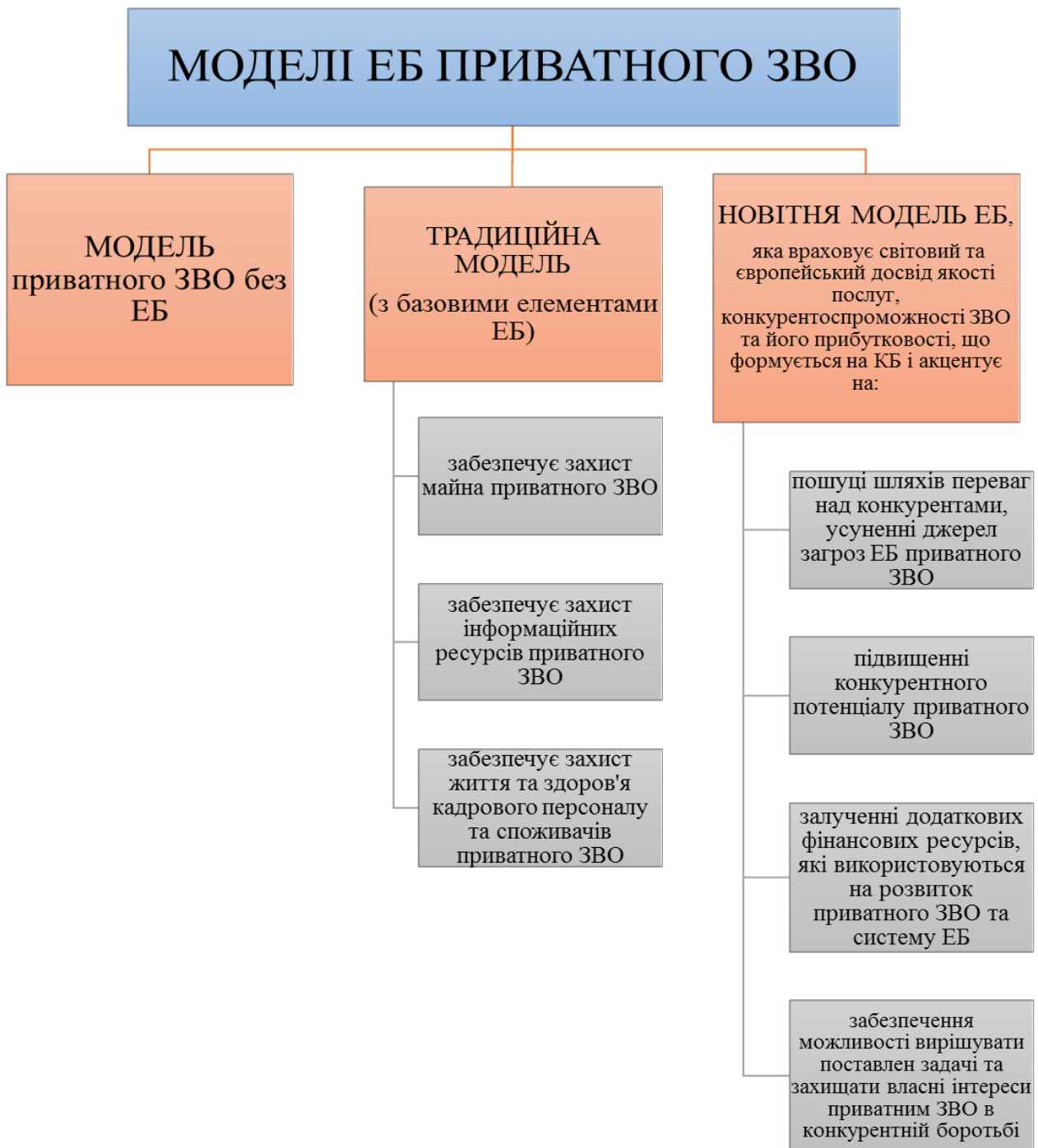

Рис. 2. Моделі економічної безпеки приватних закладів вищої освіти

Дослідження показало, що для українських ЗВО КБ – це нова технологія управління, тому твердження про те, що КБ рідко використовують в Україні, є обґрунтованим. Аналіз діяльності державних та недержавних ЗВО показав, що українська вища школа вже тепер використовує окремі елементи КБ. З'ясовано, що місце, яке КБ займає у забезпеченні економічної безпеки ПЗВО, розглядається ПЗВО лише в системі управління (рис. 3).

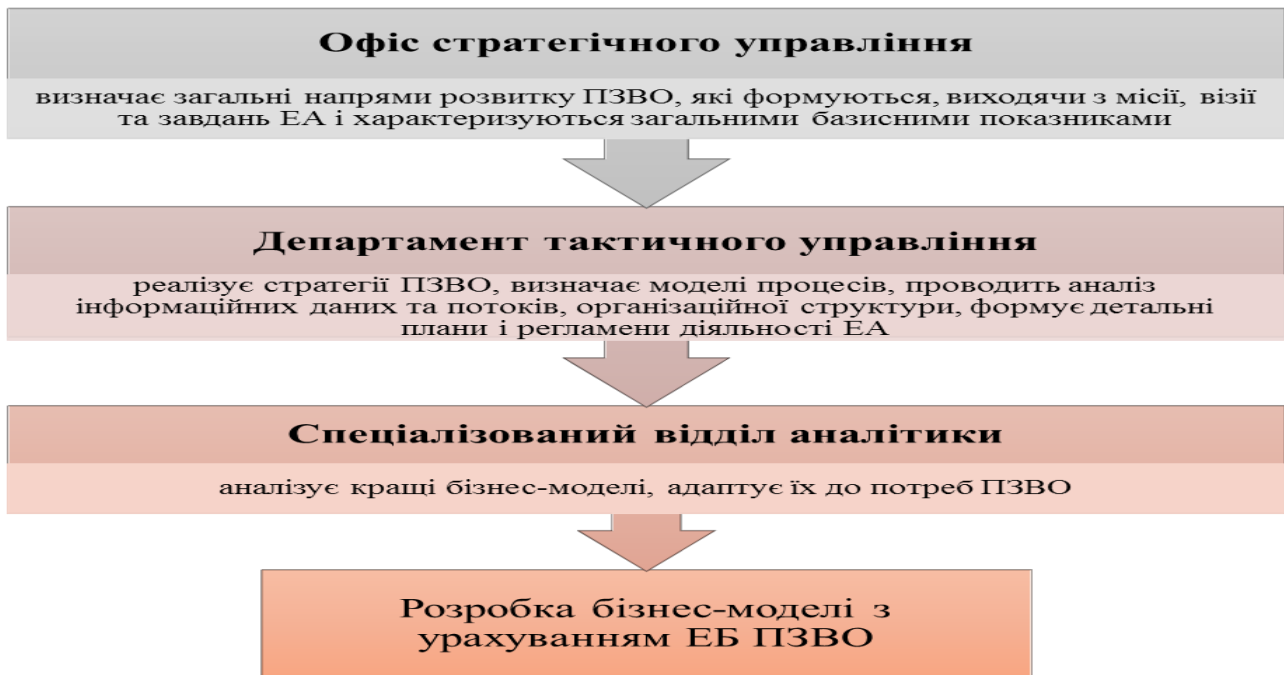

Рис. 3. Конкурентний бенчмаркінг в системі управління ПЗВО

Форми КБ, що використовуються ЗВО, є похідними від основної мети ПЗВО – досягнення високої конкурентоспроможності і прибутковості шляхом надання якісних освітніх послуг. Якість продуктів освітньої діяльності, як довело дослідження, детермінується їх специфічними характеристиками: (а) якість кадрового складу; (б) підготовленість абітурієнтів і випускників закладів вищої освіти; (в) наявність необхідної матеріально-технічної бази та навчально-методичного забезпечення у ЗВО; (г) якість освітніх програм ЗВО тощо.

Потенційний споживач-абітурієнт, оцінюючи надану йому освітню послугу, порівнює її фактичну якість з очікуваннями. Від того, наскільки фактична якість відповідає його очікуванням, залежить оцінка її якості, що унеможливорює звернення до конкурентів. Оцінка якості при розробці освітньої послуги, якісне надання освітніх послуг у системі забезпечення якості освіти закладає основи конкурентоспроможності ПЗВО та їх економічної безпеки.

У межах дослідження виявлено застосування різних форм КБ державними та приватними ЗВО. Основними з них є внутрішній (самооцінка) та зовнішній (внутрішньогалузевий з залученням/без залучення сторонніх консультантів). Відповідно до етапів життєвого циклу ЗВО визначено відповідність та частоту використання форм КБ: виникнення та розвиток ЗВО – зовнішній, консультаційний КБ як тимчасова технологія; розширення масштабів діяльності – внутрішній і зовнішній КБ як постійна і основна технологія; зрілість – корпоративний, асоціативний КБ як постійна технологія; згасання – постійна або тимчасова технологія. Представлено авторське бачення всього алгоритму процесу КБ для ПЗВО як 6-рівневої структури. Розроблений алгоритм ураховує компаративні параметри об'єктів порівняння.

Використано індивідуальну дослідницьку модель для дослідження ЗВО-донора «Б», яким обрано приватний Університет прикладних наук «АйЕмСі» (Австрія). На основі аналізу масиву даних визначено розрив інформації між

ЗВО-реципієнтом «А» (приватний Університет економіки та права «КРОК») та ЗВО-донором «Б». Перетворено голос споживача на концепцію конкурентно-спроможної освітньої послуги «Освітня програма навчання іноземною мовою» в ЗВО «КРОК». Виокремлено пріоритетні вимоги споживачів на основі їх опитування (опитано 100 споживачів з 2013 р. по 2019 р.) з подальшим обрахунком середньозваженого значення для вимог: «вартість» (3.60), «отримання диплому державного зразка» (3.55), «відвідування лекцій та семінарів за бажанням» (2.55), «проведення лекцій іноземними лекторами» (3.60). Розроблена модельна концепція послуги та матриця взаємозв'язку характеристик «Програми навчання іноземною мовою» в Університеті «КРОК» з вимогами до програми. Встановлено, що найбільший рейтинг важливості характеристики-двійника у освітньої послуги «навчання іноземною мовою».

На основі отриманих результатів виділено побажання, які можна реалізувати краще за конкурентів («проведення лекцій іноземними лекторами» (1.5) та «отримання диплому державного зразка» (1.5)) та ті, які вимагають доопрацювання рівня «не гірше, ніж програми подібного класу» («відвідування лекцій та семінарів за бажанням» (1) та «вартість програми» (1.2)).

Дослідження показало, що ЗВО «А» як реципієнт даних використовує у своїй практиці КБ та новітню модель економічної безпеки на рівні керуючих вищої ланки управління; модернізує систему управління якістю освіти і як ЗВО-реципієнт, обирає та адаптує від кожного ЗВО-донора кращі практики ведення освітньої діяльності. У результаті адаптації практик в роботу «Освітньої програми навчання іноземною мовою» вдалось удосконалити її організаційну структуру, встановити більш тісний зв'язок з ринком праці, оптимізувати рух ресурсів та вдосконалити навчальний процес. Це вплинуло на змінну «прибуток», що визначається змінною «якість» (див. рис. 4).

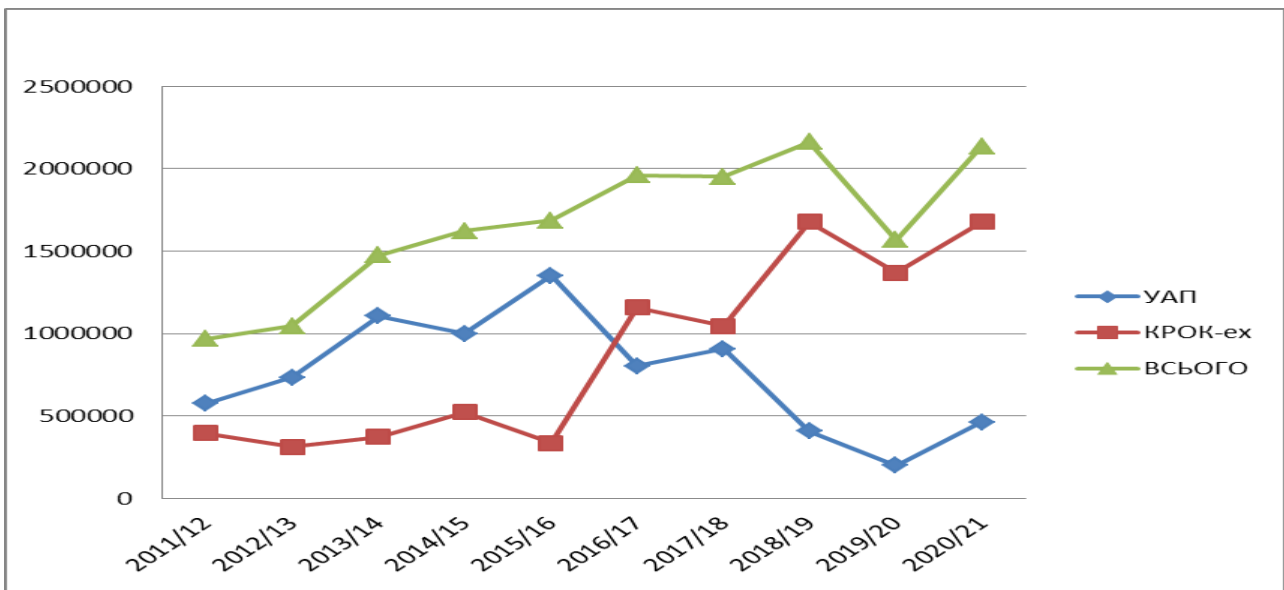

Рис. 4. Динаміка виручки від реалізації освітньої послуги «Освітня програма навчання іноземною мовою» в Університеті «КРОК» (ПЗВО) за період 2011/12-2020/21 н.р., тис. грн.

Примітка: розраховано автором на підставі даних, наданих адміністрацією ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

У процесі дослідження виявлено, що питома вага лекторію «Україно-австрійська програма (УАП)» освітньої послуги «Освітня програма навчання іноземною мовою» суттєво знизилася у період з 2016/17 н.р. у порівнянні з 2011/12 н.р. (див. рис. 5).

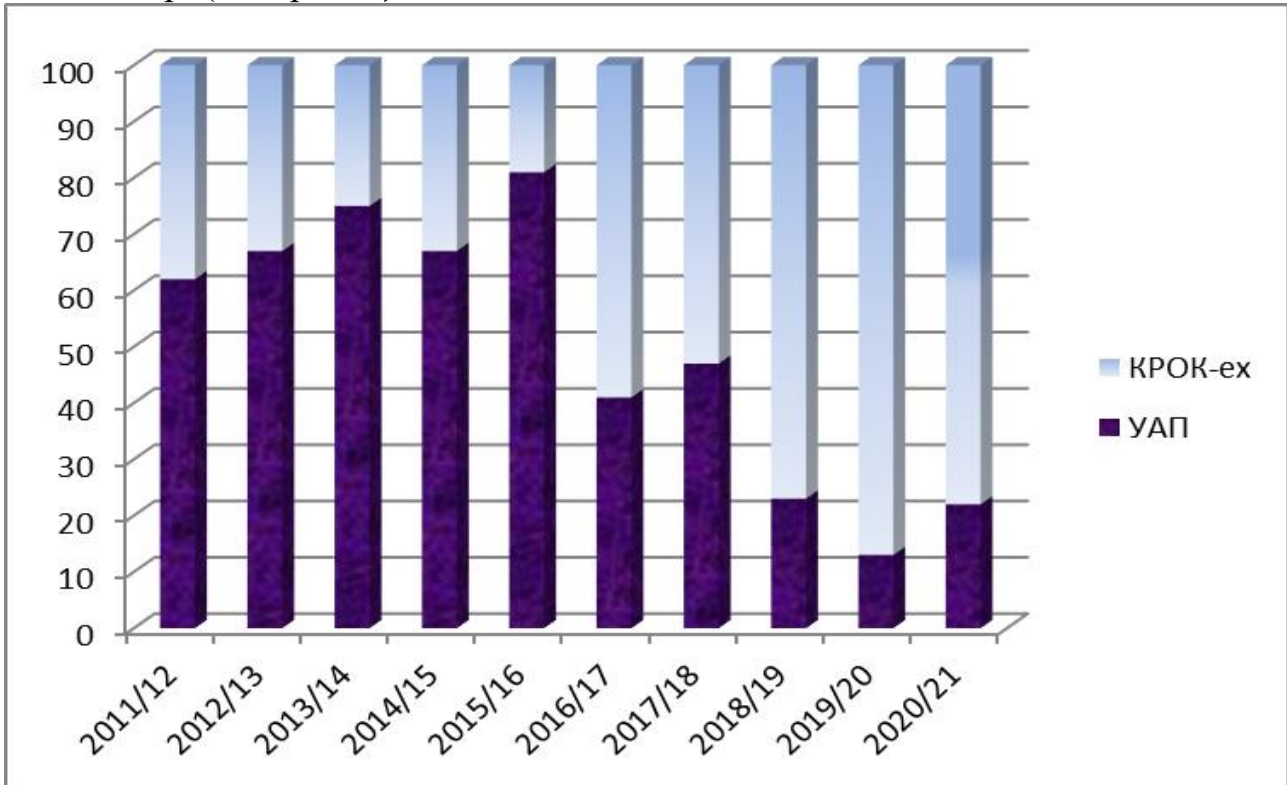

Рис. 5. Питома вага лекторіїв «УАП» та «КРОК-ех» у «Освітній програмі навчання іноземною мовою» в Університеті «КРОК» (ПЗВО), (%).

Примітка: розраховано автором на підставі даних, наданих адміністрацією ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

З'ясовано, що зниження питомої ваги лекторіїв відбулося через низку викликів, які стримують реалізацію власної свободи ПЗВО як здатності контролювати умови власного існування, а саме: зниження купівельної спроможності населення та відтік споживачів освітніх послуг з високим освітнім потенціалом на навчання за кордон. Підвищення питомої ваги лекторію «КРОК-ех» відбувалося через такі чинники як приток споживачів-іноземців на «Освітню програму навчання іноземною мовою» та їх висока платоспроможність (рис. 6).

Разом з тим, динаміка змін показників указує на одну важливу закономірність: часові коливання показників повністю відбивають етапи життєвого циклу проєкту з конкурентного бенчмаркінгу. Звідси впливає задача або заміни проєкту, або його докорінного оновлення. Таким чином, аналіз використання конкурентного бенчмаркінгу ПЗВО дозволяє виявити недоліки як у самому процесі запровадження цієї технології ведення бізнесу, так і в його зовнішніх (рамкових) умовах.

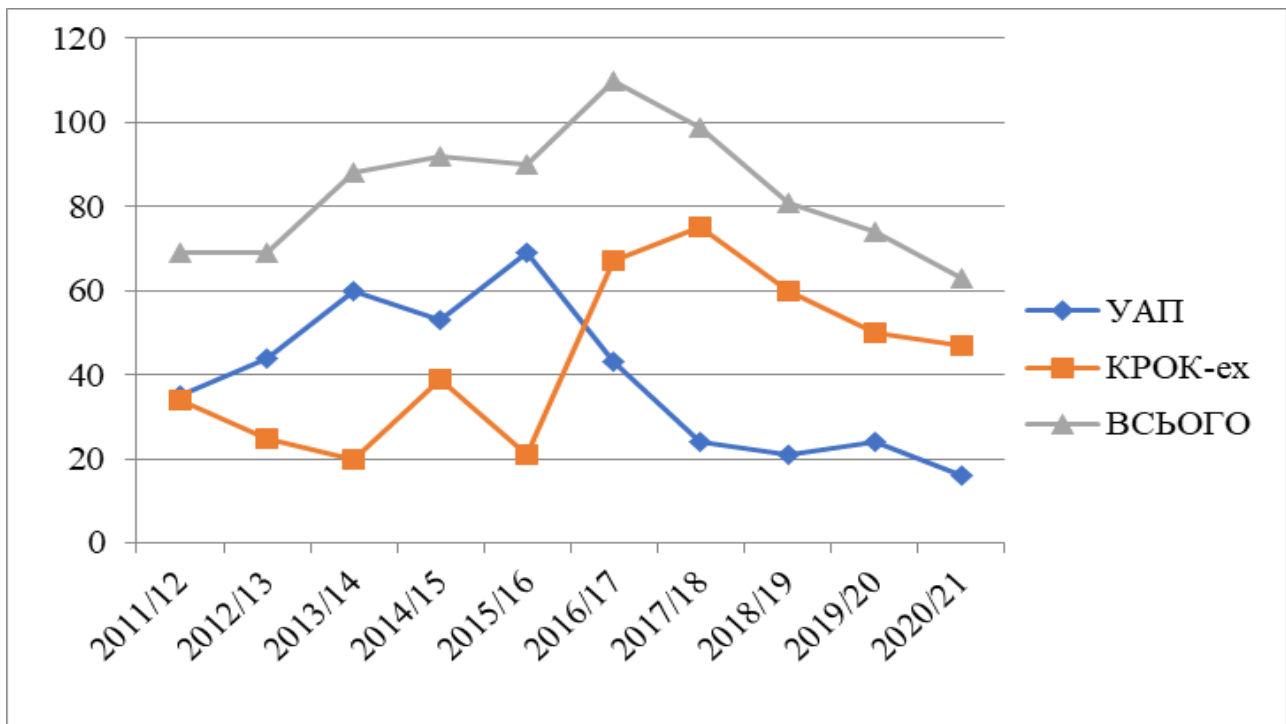

Рис. 6. Кількість споживачів освітніх послуг «Освітньої програми навчання іноземною мовою» за період 2011/12 – 2020/2021 н.р., тис. осіб

Примітка: розраховано автором на підставі даних, наданих адміністрацією ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

Дослідження показало, що ефект КБ у вищій школі виражається у показниках чотирьох видів – економічного, соціального, споживчого і наукового ефектів, які є різними за якістю, але взаємопов'язаними між собою. Враховуючи початкову некомерційність КБ, що полягає у його спрямуванні на поліпшення організації функціонування ЗВО та умов, в яких ЗВО самореалізується, особливого значення набувають соціальний, споживчий і науковий ефекти менеджмент-технології. Результатами здійснення КБ стають підвищення інноваційної ефективності та поліпшення інноваційного клімату ЗВО, а їх провідним показником – інвестиційна доцільність вкладення грошових коштів у певні напрямки діяльності, програми та освітні послуги, що сприятимуть підвищенню рівня конкурентоспроможності ЗВО і задоволенню потреб усіх зацікавлених сторін.

У третьому розділі «Підвищення ролі конкурентного бенчмаркінгу у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти» окреслено зміни в рамкових умовах використання КБ ЗВО; проаналізовано нові підходи у використанні традиційних форм КБ задля забезпечення економічної безпеки ЗВО; визначено підходи до посилення економічної безпеки ЗВО шляхом застосування новітніх форм КБ.

З метою оцінки ступеню легкості/складності застосування КБ у ПЗВО в роботі досліджено умови використання КБ на національному та регіональному рівнях. Встановлено організаційно-економічні форми КБ, які може використовувати держава задля забезпечення економічної безпеки ПЗВО та якості освіти.

Обґрунтовано зміни рамкових умов використання КБ на національному та регіональному рівнях, адміністративно-законодавчі умови, фінансово-економічні, податкові стимули, ресурсну підтримку ПЗВО та вимоги до організації навчального процесу. Обґрунтовано, що використання ПЗВО новітніх підходів у поєднанні з класичними формами КБ, призначеними для аналізу якісної та кількісної інформації, утворюють ефективну систему аналізу якості та конкурентоспроможності ПЗВО. Вимірювання якості надання освітніх послуг у контексті співвідношення дії та результату вказує на вплив якості освітньої послуги у своїй сукупності рис та характеристик на забезпечення економічної безпеки ПЗВО.

Дослідження показало, що всі сучасні інструменти КБ так чи інакше виводять на новітню модель економічної безпеки ЗВО, яка акцентує на новій парадигмі якості надання освітніх послуг, як об'єкта купівлі-продажу та як форми реалізації місії ПЗВО. Пристосування ЗВО освітніх послуг до бажань споживача у стадії їх розробки надає необхідну якість для споживача, а ПЗВО отримує можливість запропонувати споживачам високоякісні, конкурентоспроможні освітні послуги та створити попит за допомогою надання послугі бажаної якості.

Уведено поняття «конкурентно-бенчмаркінгово-центрована парадигма» як альтернатива старої моделі ведення освітньої діяльності на макро- та мезорівнях.

Авторська концепція конкурентно-бенчмаркінгової партнеризації дала змогу розглядати забезпечення економічної безпеки ПЗВО як взаємодію ЗВО-конкурентів, яка має вирішити проблеми ПЗВО та зміцнити їх економічну безпеку через «інновацію цінності», збереження та стрімке просування освітніх послуг, збереження наявних і пошук нових споживачів. ПЗВО в зв'язці з партнерами має створити новий попит шляхом спільних досліджень та бази даних.

ВИСНОВКИ

Основним науковим здобутком дисертаційної роботи є вирішення актуального наукового завдання розроблення теоретико-методичних підходів та науково-практичних рекомендацій щодо інтенсифікації бізнес-процесів у ПЗВО засобами технології конкурентного бенчмаркінгу з дотриманням вимог забезпечення економічної безпеки. Він спирається на наступні конкретні наукові результати та положення.

1. Завдяки розкриттю сутності процесу забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти в сучасних умовах аргументовано, що прибутковість та якість послуг є головними індикаторами економічної безпеки ПЗВО, що дало змогу диференціювати визначення економічної безпеки ПЗВО, як певний сформований стан діяльності ПЗВО, в якому він здатний протистояти негативному впливу та як умови існування активного суб'єкта освітньої діяльності, які він, по-перше, контролює, по-друге, в яких самореалізується. Узагальнено чинники небезпеки функціонування ЗВО та

визначено специфічні загрози у сфері ПЗВО, уникаючи впливу яких економічний агент за допомогою системи забезпечення економічної безпеки отримує ланцюжок умов, які забезпечують йому підвищення конкурентоспроможності, що прямо пов'язано з якістю освітніх послуг, яка формує його прибутковість.

2. Дослідження елементів конкурентного бенчмаркінгу через призму забезпечення вимог економічної безпеки дозволило обґрунтувати визначення конкурентного бенчмаркінгу як технології ЗЕБ ПЗВО, що спрямована на управління ПЗВО, зміну його характеристик, дослідження специфічних освітніх послуг, невикористаних можливостей процесів, адміністративних методів та співставлення їх з характеристиками ЗВО-конкурентами. Ідентифіковано місце КБ в системі ЗЕБ ПЗВО та визначено особливі характеристики КБ як менеджмент-технології та як специфічної освітньої менеджмент-технології, що діагностує якість освітніх послуг відповідно до їх особливих характеристик.

3. З'ясування системотворчих зв'язків конкурентного бенчмаркінгу з його основними логічними (структурними) одиницями дозволило виявити класифікаційні ознаки конкурентного бенчмаркінгу. З'ясовано, що при виборі логічних одиниць КБ необхідно враховувати: мету, суб'єктів, фази інновації КБ та характеристики потенціалу (як прогнозованої сукупності виробничих і споживчих сил, що обумовлюють попит і пропозицію), та потенціал інших ЗВО, які беруть участь у господарській діяльності. З огляду на це, сформовано модель КБ, що обумовлена завданнями отримання прибутку та підвищення якості освітніх послуг.

4. На основі аналізу діяльності українських ЗВО через призму їх безпекових стратегій розроблено модель забезпечення економічної безпеки ПЗВО, яка найбільш повно відбиває сучасну ситуацію на ринку освітніх послуг і дозволяє убезпечити провідні складові як внутрішнього, так і зовнішнього середовища ЗВО.

Ця модель ураховує світовий та європейський досвід забезпечення якості освітніх послуг, конкурентоспроможності ЗВО та його прибутковості, що формується на засадах конкурентного бенчмаркінгу і акцентує увагу на пошуку шляхів досягнення конкурентних переваг, усуненні джерел загроз економічній безпеці ПЗВО, підвищенні конкурентного потенціалу ПЗВО, залученні додаткових фінансових ресурсів, які спрямовуються на розвиток ПЗВО в контексті забезпечення економічної безпеки.

5. Дослідження концепції КБ в сфері освіти та бізнесу у світі показало, що в Україні існують окремі її елементи, такі як: акредитація, ліцензування, чинні нормативні акти. Представлено концепцію конкурентного бенчмаркінгу як менеджмент-технології забезпечення економічної безпеки ПЗВО, яка полягає в тому, що КБ розглядається як технологія для створення власної поведінки, а саме: виявлення в ЗВО таких областей, при впливі на які можна змінити модель ведення власного бізнесу, або пошук таких методів управління, які сприяли б стратегічним змінам у ЗВО.

6. Оцінка стану економічної безпеки ПЗВО України з урахуванням елементів КБ показала, що форми КБ, які використовуються українськими ЗВО,

є похідними від основної мети ЗВО – досягнення високої конкурентоспроможності і прибутковості закладів освіти шляхом надання якісних освітніх послуг, а застосування конкурентного бенчмаркінгу як постійної та основної менеджмент-технології не є характерною ознакою національних ЗВО. Виявлено й обґрунтовано форми конкурентного бенчмаркінгу та їх застосування для забезпечення економічної безпеки ПЗВО в Україні: внутрішній конкурентний бенчмаркінг та зовнішній конкурентний бенчмаркінг. З'ясовано, що найбільше державними та приватними ЗВО України застосовується внутрішній КБ у формі самооцінки/самоаналізу та (колективно)-індивідуальний, досвід якого передається в рамках одного підрозділу або факультету. Результати дослідження свідчать, що ЗВО проводять порівняння ціни на освітні послуги та їх якості на інтуїтивному рівні та не залучають для цього сторонніх консультантів та аналітиків.

7. Аналіз чинників, які впливають на формування стратегії ПЗВО щодо забезпечення їх економічної безпеки, показав, що ключовими з них є: потік споживачів освітніх послуг та їх економічна активність (у тому числі осіб, які підвищують свою кваліфікацію та науковий рівень); ефективні наукові дослідження, що визначаються не лише комерційними прибутками ПЗВО, а й кількістю компаній, які працюють на базі університетів. Дослідження показало, що зниження рівня стимулювання праці професорсько-викладацького складу є причиною постійного дефіциту кваліфікованих кадрів та зниження якості викладання навчальних дисциплін, гальмування розвитку наукової діяльності, зниження рівня підготовки споживачів освітніх послуг.

8. З урахуванням виявлених передумов підвищення рівня ЕБ ПЗВО розроблено концептуальну модель забезпечення економічної безпеки на засадах конкурентного бенчмаркінгу, яка передбачає створення спеціалізованого відділу КБ в системі управління ПЗВО. Цим відділом за рахунок аналізу ЗВО-учасників глобального ринку освітніх послуг забезпечується постійний моніторинг зовнішнього середовища та контроль мікросередовища ЗВО, що надає своєрідний мультиплікативний ефект у забезпеченні економічної безпеки закладу освіти. Ця модель передбачає урахування інтересів споживачів освітніх послуг і орієнтована на високу прибутковість за умов включення до неї ознак та принципів таксономічного опису об'єктів, що вивчаються.

9. Розроблено науково-практичні рекомендації щодо процесу забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти через застосування новітніх форм конкурентного бенчмаркінгу, що ґрунтуються на таких критеріях як: взаємодія; створення іміджу послуги-бренду, можливість отримання та збереження конфіденційної інформації, підвищення ефективності та зниження витрат на розроблення освітніх послуг. Алгоритм процесу партнерського конкурентного бенчмаркінгу охоплює шість процесів, які включають елементи та функції конкурентного бенчмаркінгу: планування процесу конкурентного бенчмаркінгу; складання плану процесу конкурентного бенчмаркування; збирання необхідної інформації про ЗВО-партнера; регулювання виконання програми змін; реалізація плану, моніторинг процесу та встановлення результатів конкурентного бенчмаркінгу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України та у виданнях України, які внесені до міжнародних наукометричних баз:

1. Маринович В. В. Зміни в рамкових умовах використання конкурентного бенчмаркінгу. *Вчені записки Університету «КРОК»*. Серія: Економіка. 2019. Вип. №4 (56). С. 135–142. (ISSN International Center; Index Copernicus; Google Scholar; SIS; Academic Resource Index ResearchBib; Ulrichsweb Global Serials Directory; ISI). (0,69 д.а.).
2. Маринович В. В. Захист економічної безпеки фірми в інформаційному суспільстві в умовах стратегічних змін у міжнародному бізнесі. *Зовнішня торгівля. Економічна безпека*. 2014. Вип. 10. С. 84–89. (0,59 д.а.).
3. Маринович В. В. Конкурентний бенчмаркінг у забезпеченні економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики* : зб. наук. праць. 2012. Вип. 1 (12). С. 112–117. (ISSN). (0,48 д.а.).
4. Маринович В. В. Економічний зміст та історія становлення бенчмаркінгу. *Вчені записки Університету «КРОК»*. Серія: Економіка. 2011. Вип. 28. С. 55–61. (0,72 д.а.).

Публікації у виданнях іноземних держав, які внесені до міжнародних наукометричних баз:

5. Маринович В. В. Місце конкурентного бенчмаркінгу у сучасному освітньому менеджменті. *European Humanities Studies: State and Society*. 2019. Issue 3 (II). Р. 191–201. (Index Copernicus International; Biblioteka Narodowa (Polska); Polska Bibliografia Naukowa; Centrum NUKAT). (0,59 д.а.).
6. Маринович В. В. Особливості забезпечення економічної безпеки закладів вищої освіти приватної форми власності в Україні. *Science and Education a New Dimension*. 2019. Vol.VII(35). Issue 213. Р. 20–24. (Index Copernicus; Google Scholar; Ulrichs Web Global Serials Directory; Union Of International Associations Yearbook; Scribd; Academia.Edu). (0,75 д.а.).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

7. Маринович В. В. Нові підходи у використанні традиційних форм конкурентного бенчмаркінгу задля підвищення рівня економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. *Priority directions of science and technology development* : матер. міжнар. наук.-практ. онлайн конф. 2020. С. 1316-1322. URL: <https://sci-conf.com.ua/iv-mezhdunarodnaya-nauchno-prakticheskaya-konferentsiya-priority-directions-of-science-and-technology-development-20-22-dekabrya-2020-goda-kyev-ukraina-arhiv/> (дата звернення: 19.12.2020). (0,29 д.а.).

8. Маринович В. В. Оцінка ефективності конкурентного бенчмаркінгу закладів вищої освіти у контексті забезпечення економічної безпеки. *Економіка, облік, фінанси та право: стратегічні пріоритети розвитку в умовах глобалізації* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 2019. Ч.7. С. 47–48. (0,12 д.а.).

9. Маринович В. В. Інструменти конкурентного бенчмаркінгу у посиленні економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності. *Інформаційна та економічна безпека (INFECO 2012)* : матер. міжнар. наук.-практ. конф. 2012. Вип. 4 (102). Т. 2. С. 4. (ISSN). (0,04 д.а.).

10. Маринович В. В. Бенчмаркинг: становление и перспективы. *Активное гражданство, солидарность и единение для развития* : матер. междунар. науч.-практ. конф. (Кишинев, Молдова). 2011. Вип. 2. С. 88–94. (0,5 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Маринович В. В. Конкурентний бенчмаркінг у забезпеченні економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 21.04.01 – економічна безпека суб'єктів господарської діяльності (економічні науки). – ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК». Київ, 2021.

У дисертації досліджено детермінанти забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти шляхом застосування менеджмент-технології конкурентного бенчмаркінгу. Проаналізовано сутність процесу забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. Досліджено роль конкурентного бенчмаркінгу як менеджмент-технології забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. Запропоновано типологію конкурентного бенчмаркінгу та його методичну конструкцію. Окреслено особливості забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти як суб'єктів господарської діяльності. Визначено місце конкурентного бенчмаркінгу у забезпеченні економічної безпеки закладів вищої освіти України. Проаналізовано форми конкурентного бенчмаркінгу, що використовуються українськими закладами вищої освіти. Надано оцінку ефективності конкурентного бенчмаркінгу у закладах вищої освіти в контексті забезпечення економічної безпеки. Запропоновано зміни в рамкових умовах використання конкурентного бенчмаркінгу. Виокремлено класичні форми конкурентного бенчмаркінгу, які потребують активізації використання. Розроблено модель забезпечення економічної безпеки приватних закладів вищої освіти. Запропоновано шляхи забезпечення економічної безпеки закладів вищої освіти шляхом застосування новітніх форм КБ.

Ключові слова: конкурентний бенчмаркінг, економічна безпека, (приватні) заклади вищої освіти, суб'єкт господарської діяльності, економічний агент, партнеризація.

ANNOTATION

Marynovych V. Competitive Benchmarking in Ensuring the Economic Security of Private Institutions for Higher Education. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The thesis for the scientific degree of the Candidate of Economic Sciences, Specialty 21.04.02 – Economic Security of Business Entities (economic sciences). – «KROK» University. Kyiv, 2021.

The dissertation investigates the determinants of economic security of private institutions for Higher Education through the use of management technology of Competitive Benchmarking. The essence of the process of ensuring the economic security of Institutions for Higher Education has been analyzed. Ensuring the economic security of private institutions for Higher Education has been defined as the process of identifying the possibility of exogenous, endogenous factors, taking into account the passage of time, monitoring, adapting to changes in external and internal levels and directing an economic agent to meet the conditions of economic security in particular «profitability». The role of Competitive Benchmarking as a management technology to ensure the economic security of Institutions for Higher Education has been studied. The concept of «Competitive Benchmarking» has been viewed through a prism of partnership that allows to improve the performance of university (Competitiveness, Profitability, Quality), based on the achievements of competitors. Competitive Benchmarking is viewed as a movement from rivalry to partnership in the private education sector. The typology of Competitive Benchmarking and its methodical construction have been offered.

Peculiarities of ensuring economic security of higher education institutions as subjects of economic activity have been determined. The place of Competitive Benchmarking in ensuring the economic security of higher educational institutions of Ukraine has been determined. The forms of Competitive Benchmarking used by Ukrainian universities have been analyzed. The effectiveness of Competitive Benchmarking of higher education institutions in the context of economic security has been assessed. Changes in the framework conditions for the use of Competitive Benchmarking have been proposed. The classic forms of Competitive Benchmarking, which require activation, have been identified. A model for ensuring the economic security of higher educational institutions has been developed. Ways to ensure the economic security of higher education institutions by using the latest forms of Competitive Benchmarking have been proposed.

Keywords: Competitive Benchmarking, Economic Security, (Private) Higher Education Institutions, Business Entity, Economic Agent, Partnership.